

stig was verlopen en de 'vijand een nieuwe, uiterst wrede bom' was gaan gebruiken. 'Zouden wij', zo zou hij uiteenzetten, 'besluiten door te vechten, dan zou dit niet alleen leiden tot de vernietiging van de Japanse natie maar ook tot het einde van de menselijke beschaving... Dit is de reden waarom wij opdracht hebben gegeven, de bepalingen van de gemeenschappelijke verklaring der mogendheden te aanvaarden.'¹ 'Al onze goede en loyale onderdanen' zou hij oproepen, 'het onaanvaardbare te aanvaarden en het ondragelijke te verdragen' en hij zou vervolgen:

'Laat de gehele natie als één familie van generatie tot generatie voortgaan, sterk in haar vertrouwen in de onvergankelijkheid van haar door de goden beschermd land en de zware last van haar verantwoordelijkheid en de lange weg die voor haar ligt, indachtig. Verenigt al uw krachten om te bouwen aan de toekomst. Volgt de wegen van correct gedrag en nobelheid van geest en werkt met vastberadenheid, opdat gij de aangeboren glorie van de keizerlijke staat versterkt en gelijke tred houdt met de voortgang van de gehele mensheid.'

Ook in deze toespraak zou geen woord worden gezegd over de gevolgen die uit de aanvaarding van de Verklaring van Potsdam voortvloeiden.

In de middag werd van de door Hirohito voorgelezen tekst een grammofoonplaat gemaakt. Dat feit drong tot een groep jonge officieren door die onmiddellijk besloten, maatregelen te nemen om te voorkomen dat de tekst zou worden uitgezonden. Zij doodden de commandant van de keizerlijke garde-divisie, stelden vervalste orders op, sleepten een deel van de divisie mee, omsingelden het keizerlijk paleis, drongen er binnen en trachtten de grammofoonplaat te vinden. Dat lukte hun niet. In de vroege uren van de 15de werd hun rebellie onderdrukt. De aanstichters pleegden zelfmoord. Aanslagen op Soezoeki en andere hoge autoriteiten mislukten eveneens en om 12 uur op die 15de hoorde men de keizer persoonlijk zijn toespraak voorlezen. Hij sprak het Japans uit op de wijze die ten hove, maar alleen daar, gebruikelijk was – veel Japanners begrepen niet goed wat hij zei, maar de korte inhoud ervan was spoedig algemeen bekend en wekte in eerste instantie de grootst mogelijke verbazing. Veruit de meeste Japanners waren er in het geheel niet op voorbereid dat tot een ommekeer besloten was die in volstreekte tegenpraak was met alle concepties waarin zij waren opgevoed en van waaruit zij hadden geleefd. Hier en daar vormden zich dan ook kleine groepen

¹ Aangehaald in Giovannitti en Freed: *The decision to drop the bomb*, p. 305–06.